

1-316-22

1

IN LAUDEM D.
THOMÆ AQUINATIS
Doct̄oris Angelici.
ORATIO.

HABITA A ZEPHERINO FRANCISCO
Thomàs Dertusanæ Ciuitatis oriundo, in Templo sanctæ
Catharinę Virginis & Martyris Ordinis Prædica-
torum, inter solemnia eiusdem S. Doct̄oris
nonis Martij, Anno. 1615.

*Coram admodum illustribus, ac Reuerendis. D.D. Barchinonen. &
Vrgellen. Episcopis. Presentibus etiam Principatus Cathalonie
clarissimis, ac perillustribus Triumuiris.*

Ad Excellentissimum Dominum D. Petrum Manrique Archie-
piscopum Cæsaraugustanum.

L. Episc. Barchinonen.

Ex Typographia Laurentij Dén.

EXCELLENTISSIMO D.D.

Petro Manrique Cæsaraugustano Archie-
piscopo vigilantissimo.

Zepherinus Franciscus Thomàs. S.

VLGARE est illud, Excellen-
tissime princeps, Præsulq. dig-
nissime, qui ob sua facta, iustam
magistratus indignationem in-
currissent, districtam euriæ feue-
ritatem vitare cupientes, in sacrum aliquod
vbi populares impetus facilius declinare pos-
sent, recipere se se consueuisse. Musis, vt aiunt,
in salutatis ab ostio, laudes Angelici Doctoris
percurrendas decreui. Scelus profecto doctis-
simi cuiusq. supercilio (ne dixerim animad-
uersione) dignissimum, quodq. mihi abitu-
rum vix (ac ne vix quidem) audeam sperare.
Vnum mihi superest tuæ benignitatis asylum
tutissimum, illud quidem ac salutare hoc pe-
to, huc confugio, hanc fidem imploro ; non

A. 2

modo

modo ne meæ temeritatis pœnas luam, sed ut
 tuo numine seruatus, maiora propediem pa-
 cata minerua, mihi polliceri queam. Vale to-
 tius Hispaniæ decus, & ornamentum, & iterū
 vale, viuasq. nestorcōs annos.

Responsum Francisci Thomæ, &

VIGARE est illud Excellent

issime princeps, Pater d. g.

atissime, qui ob hæc facta iustam

magistram indignationem in-

capientem dicitur esse iustam

namque vult cupientes, in factum adpud

de populus impetus factus de hoc pot-

est, respice se constituit. Mui, ut sunt,

in iustis ab obsequio Angelis Doctoris

perunt obsequium. Sed in hoc de hoc

est, cuiusque iustitiam (ne de cetero sumit)

in honore) dignissimum, quod. nisi ab in-

teris vi; ne non existit) eadem sperant

Vnde in iustis impetus me dignitatis iustam

in iustis, sed quod in factum hoc pot-

est, huc conugio, hanc sicut impudens; non

est.

A/2

nibus orationem, eruditam sane & valde piam. Sed eius præcepta multo melius Aquinas re ipsa expressit, quam Nazianzenus verbis. Probra, scõmata, nigros sales, sannas, ironias, hiperboles in eius scriptis (qualia in nõ paucis auctoribus, etiam de rebus sacris, pròh dolor, cernimus) nusquam reperies. Strophas, captiunculas, cauillos, vitiosos elenchos, & malas artes, quas ipse Gregorius nõ secus ac flagella Ægyptiaca male in Ecclesiã irrepsisse iam dudù deplorat, e suis libris penitus proscripsit. Aranex telam, quod aiunt, nunquam texit; hoc est figmenta, vanasque & nullius frugis vel rerum, vel verborum meditationes, quibus nonnullorù volumina refertissima sunt, grauissimus Doctor consulto omisit. Hinc Angelici cognomen adeptus est, ac nostris temporibus summus Pontifex Clemens VIII. Angelicum diuinæ voluntatis interpretem, non nisi à Spiritu Sancto vt pie creditur nuncupauit.

Sed ineptus omnino atque imprudens merito viderer, si de præstantissimi, augustissimi que sciẽtiarum fere omnium huius Antistitis monumentis plura dixero. Superest commilitones strenui, vt Ducem nostrum sequamur sanctum Thomam Aquinatem, non minus inter sanctos doctissimum, quàm inter doctores sanctissimum. Sine huius auspitijs quisquis Philosophicum aut Theologicum iter ingreditur, nihil aliud quàm sine pennis volare nititur. Quod si alij quidam absque huius Doctoris dogmatibus se volaturos iactant, immò & de pulchritudine, ac decore pennarum gloriantur & intumescunt, considerent queso, quid Æsopi carniculæ acciderit, quæ alienis decorata prodierat in auium consilium; neque enim dubitare auisim hos tam bellè personatos, si ea quæ a nostro Doctore mutuo acceperunt seorsum depoluerint, ridiculos sua nuditate, & inopia fore conspiciendos.

Dixi.

ORATIO.

ODIERNA die (Reuerendis: Antistites: Huius Principatus Cathalonix celeberrimi, ac perillustres Triumviri) hodierna, inquam, die (mirum plane) Ecclesia mater sancta, quæ hisce diebus filiorum peccata deflens, illosq; ad pœnitentiam aduocās, & ad luctum se præparans, sui dilectissimi sponsi in sacco & cinere tristis incedebat, ac mærens, excussa cinere, & meroris veste exuta, tota gaudens, & cōpta progreditur, ac dicente Isaia, induit se tunicam iucunditatis suæ, & tanquam sponsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit, & decorauit ornatu. Vt cœlū stellis fulget luminibus, & terra vernat floribus suis, & vt hortus producit germina sua, ita produxit lætitiā in cōspectu omnium filiorum suorum. Quæ heri tuba iubebat canere: sacco operiantur homines, & quæ lætitiā præferunt omnino deponant, tristes incedant, & ad caulas ad peccata plangenda confugiant, hodie sinus aperit, extendit amplexus, emittit vocem, diuinis cantat in cāticis, vt omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad congaudēdum sibi, gremio charitatis includat. Quænam ergo causa tantæ lætitiæ? Quænam occasio insperati huius gaudij, & incredibilis exultationis? maxima certè & pene inenarrabilis. Occurrit siquidem ipsi Angelicus Thomas fertum gestans cum torque duplici, cappā deferens gemmis ornatam, ex monili fulgoris cælici lucem emittens, ac per vniuersum orbē illā diffundens: hoc est eminentissimis virtutibus clarissime splēdens, ac splendidissimis do-

6
Aurinæ radijs fulgentissime emicans & refulgens. Quem ipsa doctorem suum agnoscit, magistrum ac præceptorē veneratur, cui se multū debere pleno ore per Pontificem summum, cui claves ipsius, & vices omnes commissæ sunt, non est verita confiteri. Siquidem Clemens Papa octauus nobili viro Comiti Beneuentorū in Regno Neapolitano Proregi scribens, de nostroque fulgentissimo Thoma verba faciens, in ista prorumpit; *Nos ipsi, Angelico huic Doctori, & nostro, & totius Christianæ Ecclesiæ nomine plurimum debemus.* Hæc ille. Cū igitur egregio nostro Doctore Thomæ S. Mater Ecclesia plurimū se debere fateatur, iure optimo, vt gratitudinis debitū soluat, ab incepto mœnore hodierna die supercedit; induraq. vestimētis gloriæ suę tanti sui magistri, ac doctoris laudibus qua decet lætitia, & exultatione, vacare studet. Quapropter Academia nostra, quæ de tanto patrono gloriatur, & merito, ijsce solemnij Angelico Thomæ gratulabunda obuiat. Ad hoc omnes vos, cū virtutibus, tum nobilitate, tum literis præclarissimos inuitauit, vt florētissima vestra corona secum Angelico huic suo Antesignano pro merito, vt par est, gratuletur. Vobis igitur in nostris eximij doctoris laudibus congregatis, & meo, & totius nostræ Academiæ nomine præclarissima nostri Angelici encomia consecrata proponam. Qua in re integerrimum meæ voluntatis affectum ipse Beatissimus Thomas intuetur ex alto. Nō enim de mea præsumens peritia, sed deuotionis in ipsum feruore accensus sermonis mei humilitatem ad ea quæ inenarrabilia sunt compellor extendere. Adsit mihi sanctissimus Thomas, vt quæ sua sunt, qua decet dexteritate percurrere queam. Vestram similiter solitam benignitatem exopto, supplexque & humilis rogo, vt euarrantis defectus a quo animo ferre dignemini.

Nullus autem est qui mihi hodierna die sancti Thomæ
Aquinatis

7

Aquinatis vitæ sanctimoniam, scientiæque sublimitatem non tam laudaturo, quam breui schemate expressuro illud obijcere valeat, quod à Lacone dictum est Rhetori cuiusdam orationem de laudibus Herculis adornanti: Et quis, inquit, illum vituperat? Siquidem clarissimi huius viri encomia non propterea recensenda sunt, vt pessimorum hominum occludamus ora maledica; sed ad nostrâ morum instructionem comparâdam, & in litterarum studijs fœcordiam, ignauiamque procul à nobis, tam illustri exemplo proposito repellendam. Illud namque immensi laboris futurum esset, præterquam quod multis voluminibus à viris eruditissimis id effectû est, vt hæreticorû maledicta in sancti huius Doctoris, immò Ecclesiæ Catholice doctrinâ cõgesta, tanquam vana, & à mendacij spiritu prolata exploderentur. Et sanè vt breuiter hoc expediam, sicut quorundam lapidum inexpugnabilis duritia est, nec secari Adamas, vel lædi, aut teri potest, sed incurrentia vitro contundit; & quemadmodû nonnulla nequeunt igne consumi, sed flamma confusa rigorem suum, habitumque conseruant, vt laricum ligna, & lini quædam species; sicut denique prominentes in mari scopuli insurgentes vndas frangunt, nec ipsi vlla sequitiæ vestigia tot verberati procellis ostentant: Itâ plane, huius sancti Doctoris, vitæ innocentia, & doctrinæ robur solidum est, vt nullis adhibitis machinis concuti valeat, sitque ab omni iniuriæ incommodo longè lateque alienum.

Superest ergo vt tantisper mentis aciem dirigamus in nobile hoc virtutis, & eruditionis exemplar, in quo nescias vtrom amplius admireris morum sanctitatem, an doctrinæ purissimum lumen. Quis dubitabit magnum in regno cœlorum iure appellandum esse nostrum Doctorem, cum exemplo Christi, similia propemodum fecerit & docuerit? Caius Cæsar, quem Ducem, & Principem

8

miris laudibus in æthera extollūt omnes antiquitatis Romanę cultores, eo quod non solum bella summa dexterritate administrauerit, acies instruxerit prudētia singulari, hostes fortitudine incredibili profligauerit, muneraque Imperatoris, belli, pacisque tempore strenue subierit: verum etiam res omnes à se gestas stylo mirabili, & eloquētia singulari ad posteritatis instructionem scriptis diligentissime commendauerit, ad nosque transmiserit. Non est opus Cæsaris pugnas cum certaminibus nostri Doctoris conferre, cum ille plerunque cōtra Rempublicam, quam euerit, gladium distrinxerit. Hic autem pro Christi Ecclesia ad eius stabiliendam monarchiam perpetuo fuerit præliatus in hostes veritatis. Quod animo reuoluens sanctissimus dominus noster Paulus Papa Quintus feliciter nunc Petri nauiculę clauum tenens, ciues Neapolitanos de nostro Doctore ita est allocutus: *Splendidissimi Catholica fidei Athleta B. Tho. Aquinatis, cuius scriptorum clypeo militans Ecclesia, hereticorū tela feliciter elidit.* Hęc ille. Singula verba perpēdite, & obseruate Thomā Athletam fidei, pro Ecclesia dimicantem, & scriptis suis integerrimis hæreticorum tela elidentem. Quænam igitur Cæsaris pugne, vt cum certaminibus Thomæ valeant comparari? Præterea, Cæsar ille carnales qualescumque victorias adeptus est; noster autem Dux contra spirituales nequitias, aduersus mundi rectores tenebrarum harum dimicans, infernas prostrauit phalanges. Hęc, inquam, conferenda non sunt, quæ tot discriminum interuallo disident. Sed illud adumbratum in Cæsare quasi digito indicare voluit, quod Aquinas ea omnia, quæ scripto mandauit, mente concepta, moribus & conuersatione luculentius expressit. Non sic qui curiosi simulant, & bacchanalia viuunt. Non sic voce delicata o nantes Iacob, manuum vero asperitate venatorem Esau referentes. Sancta, puraque doctrina, inculpatissimæ vitæ,
illiba-

9

illibatæque pudicitæ comes perpetua fuit. An hæc pro libito dixerim? consulite summos Pontifices Clementem, & Paulum ad ciuitatem Neapolitanam scribentes, nostrâ in hac parte sententiam ambos vno ore in hunc modum proferentes: *Cum superiorum temporum memoria sanctus Tho. Ordinis Prædicatorum (verba Clementis sunt) Doctor Angelicus, ex antiqua & nobili Comitum de Aquino familia oriundus similiter in eodem regno, tum sanctitatis ac miraculorum gratia, tum doctrina laude clarus extiterit. Et paulo inferius: Hic siquidem honor eius virtutibus (notate verba) cum admirabili doctrina coniunctis iure optimo debetur.* Similia sunt verba Pauli. Sed cur in re luce meridiana clariori, & toti Ecclesiæ manifestissima immoror? Nonne ipsa in toto orbe diffusa dum D. Tho. meritis diuina beneficia implorare nititur, talibus Deum verbis deprecatur, *Deus qui Ecclesiam tuâ B. Tho. confessoris tui mira eruditione clarificas, & sancta operatione fecundas?* clarius ne strictissimum pacis fœdus quo innocentia vitæ, & doctrinæ integritas in doctore nostro extitere vnite exprimi potuit? Ego certè non video. Non recensabo nunc, quod iuuenis nobilitate & diuitijs clarus, delicias omnes pro Christo contempserit, & Religionem Prædicatorum fuerit ingressus, arctam viam intrans, sed quæ ad vitam ducit æternam. Silebo labores varios, quos à carne & sanguine coniunctis passus est, vt ab instituto retraheretur, sæculumque repeteret; illudque facinus mirandum, quod blandienti mulierculæ frontem inurere accenso ligno disposuerat, vt ignem gehennæ alio igne fugaret. Nec repetam orationis feruorem, contemplationisque sublimitatem, humilitatis & obedientiæ cum excellentis ingenij publicæque acceptationis præstantia copulata, quâ pro miraculo numerare debet quicūq; vel mediocriter animaduernerit, quæ in pœliui sit viris doctis si quæ plausû sibi fieri deprehēderint, vt statim extollâtur, & intumescant.

tumescant. Longum esset virtutes huius sanctissimi viri enumerare, quibus (Deo adiuuante) sibi met viam strauit ad eam qua nunc fruitur beatitudinem, quæ singulæ si expenderentur vel eloquentissimum Oratorem facillimo negotio obruerent.

Veniam nunc ad scripta, quibus expressius animi felicissimi diuitias sapientiæ salutari, ac sublimioris scientiæ splendorem intueri licet. Dicam tamen & hoc quantum potero breuissime. Videmus passim authores aliquot sub nimia scriptorum prolixitate veritatem ipsam occultare; alios è contra sub nimia breuitate opprimere. Veruntamen noster Aquinas mira dexteritate breuitatem cum luce & facilitate coniunxit, breuitatiq. copiam, facilitati securitatem doctrinæ, indissolubili pacis fædere copulauit. Ac primum tantum inest eius scriptis rerum omnium copiosa vbertas, vt nihil fere ex vniuerso Theologiæ, aut Philosophiæ ambitu desiderari queat, quod non ipse fuerit copiosissima varietate complexus. Breuitas vero tanta est, vt quæ tot veteres, ac recentes authores vix innumeris, & immensis voluminibus comprehendere potuerunt, hic intra vnus strictæ epitomes, hoc est summæ Theologiæ compendium locupletissima breuitate plenissime, strictissimeq. concluderit, vbi ordinis dispositione, sententiarum perspicuitate, & verborum splenda claritate scriptores alios longo post se reliquit interuallo. Et quod admirabilius est, cum in scriptis multorum magni nominis Patrum caute, ac suspenso pede legentibus progrediendum sit, ne in sententias quasdam parum tutas imprudenter impingant, nostro huic vere diuino Doctori tanta assertionum, sententiærumq. securitas diuinitus obrigit, vt lector omni suspitione erroris liber, citra offensam tutus, expedito gradu expatiari possit, quasi per viam regiam communi Orthodoxæ Ecclesiæ Patrû incessu tritam,

11
ram, longe à deuijs illis particularium sectarum semitis,
ac diuersiculis, quæ semper incautos adducunt in amba-
ges inextricabiles, & abrupta præcipitia. Quæso igitur,
quid in ignorantia gloriaris qui de Thomæ aduersario te
extollis? An quæ verissime enarraui figmenta existimas?
audi Christi Vicarium Innocentium VI. in quodam
sermone de laudibus S. Thomæ, qui incipit; *Et ecce plusquã
Salomon hic*; vbi ad eius doctrinam commendandam de-
ueniens, temerariam extollentiam tuam his verbis ar-
guit, & condemnat. *Huius Doctõris doctrina præ ceteris (excep-
ta canonica) habet proprietatem verborum, modum dicendorum,
veritatem sententiarum (verba perpendite) ita vt nunquam
qui eam tenuit, inueniatur a tramite veritatis deuiasse; & qui eã
impugnauerit, semper fuerit de veritate suspectus.* Si igitur de
Thomæ aduersario in doctrina gloriaris te de mendacio,
ac falsitate extollis. At quemadmodum de veritate sus-
pectus censetur, iuxta Innocentij dictum, Thomisticam
doctrinam paruipendens, seu in alienos sensus detor-
quens: ita qui illam secundum legitimum sensum ample-
ctitur de ipsa veritate semper est securus. Ipsa etenim
nusquam in aliqua suspitione erroris est deprehensa: cuius
doctrina testis est, (vt verbis vtar Clemētis VIII. vbi supra)
ingens librorum numerus, quos ille breuissimo tempore in omni-
fere disciplinarum genere singulari ordine, ac mira perspicuitate si-
ne villo prorsus errore conscripsit. In quibus conscribendis interdum
sanctos Apostolos Petrum & Paulum colloquētes, locosq. illi quos-
dam, Dei iussu, enarrantes habuit: & quos deinde conscripsit, & ex-
pressa Christi Dñi voce cõprobatos audiuit. Hęc ille. Tãtum ete-
nim ipsius doctrinæ fuit tributũ, vt Christianæ eruditionis
suz diuinũ illud habeat testimoniũ. BENE DE ME THO-
MA SCRIPSISTI. Sed si præclarissimorũ virorũ elogia quibõ
Doctorẽ sanctissimum exornare studuerunt hoc in loco
vellem commemorare, viderer sane addere flores veri &
stellas

12

stellas cælo. Sed habet testimonium maius ijs, opera enim quæ nobis edidit testimonium perhibent de illo multo luculentius. Contigisse autem auctoribus nonnullis recentioribus animaduerto quod syderibus euenire Ptholomeus scribit, & nos crebro perspicimus, siquidem nobis multo maiora videri solent, cum primum oriri, & ab orientis extremo conscendere incipiunt, quã cum medium cæli tenuerint, vel certe inde progressa descendunt. Cum enim quorundam scripta primum in lucem prodierunt, legi auidius, & magno cum orbis plausu cœperunt, breuique temporis spatio quãdam summam auctoritatem, nominisque celebritatem adepta sint: sed cum postea accuratius studiosorum manibus teri, presiusque volui, & expendi cœperunt, confestim a magna illa æstimatione multum vidimus excidisse, & quorundam citius, aliorum tardius tacito quodam eruditorum consensu ad minora subsellia, aut in angulos fuisse relegata. Hoc est quod dici solet, plures orientem solem, quam cum ad occasum pergit adorare. Sancti vero Thomæ monumenta oriri semper, ac splendidius emicare videntur, neque posterioribus temporibus doctores Catholici omnes minus quã prioribus sunt venerati, & merito sane; eminet enim inter alios omnes quantum lenta solent inter viburna cupressi. Patres autem antiquos vbique mirum in modum veneratur, eosque vel commode interpretari conatur, cū aliqui absurdi videtur docere, vel certe excusat, vel denique veritatem opprimi illorum auctoritate formidat, tantu quod excesserint paucissimis & modestissimis verbis indicat. Nusquam amarulentus est, nusquam tragicus, aut concitator, sed æquabilis vbique, vbique mitis, atque vere religiosus, quamuis nunquam demissus, nusquam languidus, sed semper fortis, sublimis, excelsus. Scripsit Gregorius Nazianzenus de moderandis disputationibus